

Lapsen huolto ja asuminen

Ero

Lapsen vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista ja heidän velvollisuutenaan on vastata lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta. Vanhempien erotessa, on heidän ratkaistava ensinnäkin, kumman vanhemman luona lapsi asuu. Lapsen tapaamisoikeuden tarkoituksena on puolestaan turvata lapselle oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempansa, jonka luona lapsi ei asu. Lapsen oikeus tavata vanhempansa ei ole sidoksissa siihen, onko vanhempi lapsen huoltaja vai ei. Elatuslain mukaan vastuu lapsen elättämisestä on vanhemmilla ja lapselle voidaan vahvistaa suoritettavaksi elatusapua, jos vanhempi ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta taikka jos lapsi ei pysyvästi asu vanhempansa luona.

Vanhemmilla on lähtökohtaisesti sopimusvapaus ja he voivat tehdä sopimukset lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta sekä elatuksesta. Jotta sopimukset olisivat täytäntöönpanokelpoisia, tulee ne laatia kirjallisesti lapsen asuinkunnan lastenvalvojalla, joka vahvistaa sopimukset, jos ne eivät ole lapsen edun vastaisia. Vahvistetut sopimukset vastaavat lainvoimaltaan tuomioistuimen antamaa ratkaisua.

Jos vanhemmat eivät pääse keskenään sovintoon, voidaan asia viedä käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Lapsen huoltoa, asumista, tapaamisoikeutta ja elatusta koskeva asia pannaan vireille siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä lapsella on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

Lapsen huoltoa, asumista, tapaamisoikeutta sekä elatusta koskevat asiat voidaan ratkaista myös vanhempien avioeron yhteydessä. Asia saatetaan tällöin vireille avioerohakemuksen liitännäisvaatimuksena jommankumman puolison kotikunnan käräjäoikeudessa.

Lasten huoltoon, tapaamisoikeuteen, asumiseen ja elatukseen liittyvissä asioissa asianosaisia ja sopijapuolia ovat vanhemmat. Lastenvalvoja ei määrää sopimusten sisällöstä vaan sopimusneuvottelut käydään sopijapuolten, siis vanhempien, kesken. Lastenvalvojan tehtävänä on avustaa vanhempia pääsemään sopimukseen ja laatia vanhempien sopimista asioista täytäntöönpanokelpoinen asiakirja. Mikäli vanhemmat eivät pääse keskenään sopimukseen, voivat vanhemmat joko yksin tai yhdessä viedä asian käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Lapsia koskevissa riidoissa sovinnon löytäminen on kuitenkin keskeisen tärkeää. Vanhemmat voivatkin kääntyä sovintoratkaisuun pääsemiseksi perheasioiden sovittelijoiden puoleen. Vanhemmat, jotka eivät eron jälkeen pääse yhteisymmärrykseen lapsensa aseman järjestämisestä voivat pyytää käräjäoikeudesta sovittelua. Sovittelu tapahtuu perheasioihin perehtyneen tuomarin johdolla ja häntä avustaa asiantuntijana lapsiasioihin perehtynyt psykologi tai sosiaalityöntekijä. Ratkaisua erimielisyyksiin haetaan neuvottelemalla ja punnitsemalla eri vaihtoehtoja ennen muuta lapsen kannalta.

Huolto

Lapsen huollolla tarkoitetaan lapsen henkilökohtaisten asioiden hoitoa. Lapsen huoltajia ovat hänen vanhempansa tai henkilöt, joille lapsen huolto on uskottu. Huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista. Huoltajalla on oikeus saada tietoa lasta koskevista asioista eri viranomaisilta ja huoltaja myös edustaa lasta lapsen henkilöä

koskevassa asiassa. Lisäksi lapsen huoltaja toimii holhoustoimilain nojalla lapsen edunvalvojana hoitaen lapsen taloudellisia asioita.

Huoltomuoto ei vaikuta lapsen oikeuteen tavata muualla asuvaa vanhempansa eikä vanhemman velvollisuuteen huolehtia lapsen elatuksesta. Lapsen huolto päättyy, kun lapsi täyttää kahdeksantoista vuotta.

Yhteishuolto tarkoittaa vanhempien välistä yhteistoimintaa ja yhteistä päätöksentekoa lapsen asioissa. Yhteishuolto ei sen sijaan tarkoita sitä, että lapsi asuisi vuorotellen kummankin vanhemman luona. Kun vain toinen vanhemmista on lapsen huoltaja, tekee hän yksin kaikki lasta koskevat päätökset. Ei-huoltaja-vanhempi päättää kuitenkin lapsen päivittäiseen hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä asioista silloin, kun lapsi on hänen luonaan.

Asuminen

Silloin kun vanhemmat ovat yhdessä lapsen huoltajia, mutta eivät asu yhdessä, on ratkaistava, kumman vanhemman luona lapsi asuu. Lapsen asumisesta päätettäessä lähtökohtana tulee olla lapsen etu. Vanhempien tulee neuvotella ja punnita eri vaihtoehtoja ennen muuta lapsen kannalta ja harkittaessa lapsen asuinpaikkaa on tärkeää ottaa huomioon kuinka asuminen ja lapsen arkeen kuuluvat asiat järjestyvät käytännössä parhaiten.

Lapsia koskevissa riidoissa sovinnon löytäminen on keskeisen tärkeää. Usein sovinto vähentää vanhempien välisiä ristiriitoja ja on siten lapsen edun mukaista. Vanhemmat voivatkin kääntyä sovintoratkaisuun pääsemiseksi perheasioiden sovittelijoiden puoleen. Jos vanhemmat eivät pääse sopuun lapsen asuinpaikasta, tulee asia viedä käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

Vuoroasuminen

Vuoroasuminen tarkoittaa sitä, että lapsi asuu käytännössä puolet tai lähes puolet ajastaan vuorotellen vanhempiensa luona. Lapsi voi kuitenkin olla virallisesti kirjoilla vain yhdessä paikassa. Mm. lapsen lähikoulu ja koulukuljetukset määräytyvät lapsen asuinpaikan mukaan. Asumistukea ja monia muita etuuksia myönnettäessä lapsi voidaan ottaa huomioon vain toisen vanhemman ruokakunnan jäsenenä. Lapsilisää maksetaan vain toiselle vanhemmalle, lähtökohtaisesti sille, jonka luona lapsi virallisesti asuu.

Vuoroasuminen edellyttää vanhemmilta erittäin hyvää kykyä yhteistyöhön sekä joustavuutta. VuoroasumISRatkaisun tulee perustua lapsen tarpeeseen ja etuun, ei vanhemman tahtoon tai taloudellisiin intresseihin.

TULOSTA